

رابطه بین عزت نفس و منبع کنترل با استرس ناباروری زنان و مردان نابارور

توران علیزاده (M.A.)^۱، محمد نقی فراهانی (Ph.D.)^۲، مهرناز شهرآرای (Ph.D.)^۳، شهرزاد علیزادگان (M.D.)^۴.

- ۱- کارشناس ارشد، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تربیت معلم، تهران، ایران.
- ۲- دانشیار، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تربیت معلم، تهران، ایران.
- ۳- دانشیار، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تربیت معلم، تهران، ایران.
- ۴- استادیار، گروه اپیدمیولوژی و بهداشت باروری، پژوهشکده رویان، جهاددانشگاهی، تهران، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: همانگونه که پدیده ناباروری تحت تأثیر عوامل فیزیولوژیک به وجود آمده و در قلمرو علوم پزشکی قرار می‌گیرد، دارای جنبه‌های روانی-اجتماعی بوده و در قلمرو علوم رفتاری و اجتماعی نیز قرار می‌گیرد. اکنون مطالعات رو به گسترشی وجود دارد که نشان داده‌اند که عوامل روانشناختی می‌توانند هم در ایجاد ناباروری دخالت داشته باشند و هم اینکه ناباروری می‌تواند پیامدهای روانشناختی بسیاری را با خود به همراه داشته باشد؛ از جمله این مؤلفه‌های روانشناختی، می‌توان از استرس ناباروری، کنترل درونی - بیرونی و عزت نفس نام برد. پژوهش حاضر در نظر دارد ضمن بررسی ارتباط خرده مقیاس‌های منبع کنترل (درونی بودن، شانس و اعتقاد به قدرتمندی دیگران) و عزت نفس با استرس ناباروری با مؤلفه‌های (ارتباطی، جنسی، اجتماعی، سبک زندگی بدون فرزند و نیاز به والد بودن) ارتباط استرس کلی با عامل جنسیت را مشخص نماید.

روش بررسی: ۳۰ زن و ۳۰ مرد نابارور بدون ارتباط همسری با عامل ناباروری زنانه یا مردانه با تکمیل پرسشنامه‌های عزت نفس روزینبرگ (۱۹۸۹)، منبع کنترل درونی- بیرونی لونسون (۱۹۷۵) و پرسشنامه استرس ناباروری نیوتن و همکاران (۱۹۹۹) در این پژوهش شرکت کردند. تمامی افراد مورد مطالعه از مراجعین به کلینیک ناباروری رویان جهت درمان ناباروری و به روش نمونه‌گیری تصادفی منظم در فاصله تابستان تا زمستان ۱۳۸۲ انتخاب شدند. جهت آنالیز داده‌ها از نرم افزار آماری SPSS استفاده و $p < 0/05$ به عنوان سطح معنی‌داری در نظر گرفته شد.

نتایج: براساس نتایج تحقیق، بین عزت نفس و تمامی مؤلفه‌های استرس ناباروری (جنسی، ارتباطی- اجتماعی و سبک زندگی بدون فرزند و نیاز به والد بودن) رابطه معکوس و معنی‌داری ($p < 0/05$) وجود دارد و از بین مؤلفه‌های استرس ناباروری، موضوعات جنسی بالاترین ضریب همبستگی را با عزت نفس داشت. علاوه بر این، بین منبع کنترل بیرونی (با گرایش قدرتمندی دیگران) و مؤلفه‌های جنسی، ارتباطی، اجتماعی و سبک زندگی بدون فرزند و بین منبع کنترل بیرونی با (گرایش شانس) و مؤلفه‌های ارتباطی- اجتماعی و نیاز به والد شدن زنان و مردان نابارور رابطه معنی‌داری ($p < 0/05$) وجود داشت. هر چند تفاوت بین استرس ناباروری زنان و مردان نابارور معنی‌دار نبود، ولی بر اساس تحقیق، نمرات زنان نابارور در تمامی مؤلفه‌های استرس ناباروری (اجتماعی، جنسی، ارتباطی، سبک زندگی بدون فرزند و نیاز به والد بودن) بیشتر از نمرات مردان نابارور بوده و از بین این مؤلفه‌ها، موضوعات جنسی در زنان نابارور و موضوعات ارتباطی در مردان نابارور بالاترین ضریب همبستگی را در جهت معکوس با عزت نفس آنها داشت.

نتیجه‌گیری: نتایج تحقیق نشان داد که در بررسی پدیده ناباروری، عوامل روان‌شناختی، از اهمیت نسبی برخوردار بوده و نیازمند است که در تحقیقات آینده به نقش سایر عوامل روانشناختی، همچنین عوامل اجتماعی ناباروری توجه شود.

کلید واژگان: ناباروری، عزت نفس، منبع کنترل، استرس ناباروری، تفاوت‌های جنسی.

مسئول مکاتبه: دکتر محمدنقی فراهانی، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تربیت معلم تهران، شماره ۴۹، خیابان شهید مفتح، تهران، ایران.

پست الکترونیک: farahani@saba.tmu.ac.ir